

سیر با حماسه
سیری در ادبیات با داری

www.ketab.ir

محسن سیفی

سروشنامه: سبقي، محسن، ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدیدآور: همسو با حماسه/ محسن سبقي.

مشخصات نشر: مشهد: بهمنش (انتشارات آستان قدس رضوی)، کانون اندیشه جوان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهري: ۲۰۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۰۲-۲۸۱۵-۹

وضعيت فهرست‌نویسی: قیبا

موضوع: ادبیات انقلابی -- تاریخ و نقد

موضوع: Revolutionary literature -- History and criticism

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- ادبیات و جنگ -- تاریخ و نقد

موضوع: Iran-Iraq War, 1988-1980, Literature and the war -- History and criticism

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- شعر -- تاریخ و نقد

موضوع: Poetry -- History and criticism -- 1988-1980, Iran-Iraq War

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- داستان -- تاریخ و نقد

موضوع: Fiction -- History and criticism -- 1988-1980, Iran-Iraq War

شناسه افزوده: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی. کانون اندیشه جوان

شناسه افزوده: بهمنش (انتشارات آستان قدس رضوی)

شناسه افزوده: Behnashr (Astan Quds Razavi Publications)

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ س۹۴/الف۰۰۹/PIR۴۰۰

رده‌بندی دیویی: ۸۳۵۸/۸۴۰

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۴۱۹۰۱

همسوز حمایه: بی در ادبیات پایداری

۲۷۶۵

محسن سیفی

طراح جلد: ایرایمان نوری نجفی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

فصلنامه: ۱

چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۲-۲۸۱۵-۹

حق چاپ محفوظ است.

به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

قیمت: ۲۱۰,۰۰۰ ریال

دفتر مرکزی: مشهد، بلوار سجاد، خیابان میلاد، ص.ب. ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹

تلفن و دورنگار: ۳۷۶۵۲۰۰۸

دفتر تهران: تلفن و دورنگار: ۸۸۹۶۰۴۶۶

نشانی اینترنتی: www.behnashr.com | پست الکترونیک: publishing@behnashr.com

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: یادداشتهای	۱۷
سخن اول: مفهوم شناسایی بیانات پایداری.....	۱۹
۱. تعریف ادبیات پایداری مقاومت.....	۱۹
۲. پیشینه ادبیات مقاومت.....	۲۲
۳. پیشینه و گستره ادبیات جنگ.....	۲۲
۴. گستره ادبیات پایداری.....	۲۵
۴-۱. پایداری درونی.....	۲۵
۴-۲. پایداری بیرونی.....	۲۵
۵. عناصر اصلی ادب پایداری.....	۲۹
۶. موضوعات ادبیات دفاع مقدس.....	۲۹
سخن دوم: شعر پایداری.....	۳۳
۱. مولفه های پایداری در آثار شاعران پایداری.....	۳۳
۲. گستره معنایی شعر دفاع مقدس.....	۳۳
۳. مضامین شعر پایداری.....	۳۵
۳-۱. احیای دین.....	۳۵
۳-۲. دفاع از مظلوم.....	۳۷
۳-۳. دعوت به جهاد و مبارزه.....	۳۸
۳-۴. توصیف شهیدان و حفظ آرمان ها.....	۴۰

۴۳	۵-۳. اعتقاد به ظهور منجی و پیروزی موعود
۴۵	۶-۳. ستایش آزادی و آزادگی
۴۶	۷-۳. بیان بیدادگری‌ها و اعتراض به ضدا ارزش‌ها
۵۰	۴. چارچوب کلی شعر دفاع مقدس
۵۳	سخن سوم: سویه‌های شعر دفاع مقدس
۵۷	سخن چهارم: نگاهی به رویکردهای فیلمنامه‌های سینمای دفاع مقدس
۶۳	کتابنامه
۶۹	فصل دوم: مقالات نیمه‌بلند
۷۱	۱. سخن اول: انسان در داستان دفاع مقدس
۷۲	۲. مرگ
۷۳	۳. بیدگی
۷۴	۳. وطن
۷۵	۴. دین
۷۶	۵. انسان
۷۹	۶. «انسان» داستان دفاع مقدس و مقایسه آن با ادبیات جنگ سایر ملل
۸۳	سخن دوم: ادبیات داستانی دفاع مقدس؛ ادبیاتی که از نو باید شناخت
۸۳	۱. تأثیر جنگ تحمیلی در داستان‌نویسی معاصر ایران
۸۵	۲. هم‌گرایی معنایی میان شعر و داستان دفاع مقدس و پایداری
۸۶	۱-۲. عاشورا و کربلا
۸۹	۲-۲. انتظار
۹۱	۳-۲. عبادات و مناسک دینی
۹۳	۴-۲. اصطلاحات و تعبیرات عرفانی
۹۶	۵-۲. یادکرد انقلابیان
۹۸	۳. تطبیق حوادث امروز با رخدادهای تاریخی
۱۰۰	۴. اعتراض
۱۰۰	۱-۴. اعتراض به سکوت در برابر برخی از جنایت‌های بشری

- ۲-۴. اعتراض بر بی‌دردی ۱۰۱
- ۳-۴. اعتراض بر دگرگونی ارزش‌ها ۱۰۲
۵. شخصیت‌های سیاه و سفید در ادبیات دفاع مقدس ۱۰۳
- کتابنامه ۱۰۵
- فصل سوم: مقاله بلند ۱۰۹
- دشمن‌شناسی در ادبیات داستانی سیاه دفاع مقدس ۱۱۱
- مقدمه ۱۱۱
۱. پیشینه پژوهش ۱۱۴
۲. پرسش دشمن‌شناسی در هندسه معرفتی ادبیات داستانی دفاع مقدس ۱۱۵
۳. درختواره کلی دشمن‌شناسی ۱۱۶
۴. «شناخت» و «شناخت‌اند» دشمن در ادبیات داستانی دفاع مقدس ۱۱۶
۵. نسبت میان «جهان‌داس» و «جهان‌راقی» و مقوله «شناخت» ۱۱۸
۶. تلقی‌های مفروض درباره «دشمن‌شناسی» در ادبیات داستانی دفاع مقدس ۱۲۲
۷. دشمن‌شناسی یا دشمن‌نمایی؟! ۱۲۳
۸. معنای لغوی و اصطلاحی دشمن ۱۲۸
۹. معنای اصطلاحی دشمن در ادبیات داستانی جنگ و دفاع مقدس ۱۲۹
۱۰. دشمن یا دشمنی؟ ۱۳۲
۱۱. بررسی دشمنی در ساختار دراماتیک پیرنگ ۱۳۶
۱۲. تقسیمات کشمکش و انواع دشمنی ۱۳۸
۱۳. مرتبه تعیین‌بخش دشمنی در ادبیات داستانی دفاع مقدس ۱۴۱
۱۴. رفع شبهه نبرد درونی در شخصیت‌های خاکستری ۱۴۲
۱۵. جایگاه «دشمن» در روایت داستانی ۱۴۵
۱۶. مراتب، کیفیت و ادوار نمود دشمن در ادبیات داستانی دفاع مقدس ۱۵۰
۱۷. مراتب نُه‌گانه بود و نمود دشمن ۱۵۰
۱۸. بررسی ظرفیت انواع زاویه دید در پرداخت دشمن ۱۵۴
۱۹. صورت‌های هشت‌گانه کیفیت پرداخت دشمن (جبهه مقابل) ۱۵۸

۲۰. جوانب روایی و پرداخت به دشمن در ادبیات داستانی دفاع مقدس ۱۵۹
۲۱. جنبه «داستان» و پرداخت دشمن ۱۶۴
۲۲. جنبه «پیرنگ» و پرداخت دشمن ۱۶۵
۲۳. رویکردهای مختلف در پرداخت دشمن ۱۶۷
۲۴. گفتمان و پرداخت «دشمن» ۱۶۹
۲۵. ادوار نمود دشمن ۱۶۹
۲۶. علل و اهداف کلی پرداخت به دشمن در ادبیات دفاع مقدس ۱۷۳
۲۷. دواخی ادبیات داستانی سیاه دفاع مقدس در پرداخت به دشمن ۱۷۴
۲۸. ریشه‌های پردازش شخصیت دشمن در دوره پس از دفاع مقدس ۱۹۹
۲۹. حیثیت شخصی و نوعی و غایت کنش داستانی ۲۰۱
- کتابنامه ۲۰۵

پیشگفتار

ادبیات پایدار ریشه در روح متعهد، بلند و غیرت‌ورزانه ایرانیان از دیرباز تا به امروز دارد و این موضوع در تمام بود اشعار، داستان‌ها، فیلم‌نامه‌ها، روایت‌ها، خاطرات و دیگر آثار شاعران و نویسندگان به‌رِ یافته است. این نوع ادبیات ترویج‌دهنده مضامین ارزشمندی چون مبارزه با ظلم و ستم، مبارز مستضعفان، قیام علیه مستکبران و زورگویان، دعوت به مبارزه و جهاد، ستایش آزادی و آزادی، تجلیل از صلح و عدالت، شهادت‌طلبی و ایثار، امید به آینده و نیز ظهور منجی است.

وقوع هشت سال جنگ تحمیلی عاقبتی غمناک و شورمان، نقطه عطفی در ادبیات پایداری محسوب می‌شود که منجر به رویش‌های متعدد و تولید آثار فاخر ادبی شد و حتی بر نسل نویسندگان جنگ‌ندیده نیز تأثیر گذاشت. این رویداد تحریری شگرف در ادبیات پایداری پدید آورد و با تأکید بر سه کلیدواژه مقاومت، حماسه و دروغ‌نویسی، پیوندی جدی و ناگسستگی میان ادبیات پایداری و ادبیات آیینی و دینی برقرار کرد.

در این کتاب درباره ویژگی‌ها، رویکردها و درون‌مایه‌های ادبیات پایداری سخن گفته شده است.

اثر حاضر محصول تلاش گروه ادب و هنر مرکز پژوهش‌های جوان است. این مجموعه، شاخه‌ای از شاخسار پُربُروبار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی^۱ است که با

۱. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با توجه به بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری درباره زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل‌کرده و

گروه‌های علمی «بینش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «سنت‌های حوزوی و آداب طلبگی» به افق‌های پیش رو و گام‌های پیشرو در عرصه فرهنگ جامعه اندیشیده، آثار مفیدی به ثمر نشانده است. رشد و شکوفاندن باورها و گرایش‌های دینی، معرفی الگوهای مطلوب رفتار دینی و همچنین پاسخ به نیازها و خواسته‌های جوانان در زمینه‌های دینی، فرهنگی اجتماعی از برجسته‌ترین اهداف فراروی مرکز است تا با رصد شرایط روز جامعه، به صید موضوعات ضروری دست زده، پژوهش‌هایی مفید بیافریند.

مرکز پژوهش‌های جوان در چهار سطح جوان، دانشجو، اندیشه و طلبه به تولید آثاری در قالب‌ها و آیه‌های گوناگون مشغول است. مخاطبان این سطوح نیز بدین قرار است:

۱. مخاطبان «آداب جوان» تحصیل‌کردگان دوره متوسطه‌اند و عموماً ۱۷ تا ۲۴ سال دارند.

۲. مخاطبان «کتاب سب» دانش‌پژوهان مقطع کاردانی و کارشناسی با حدود سنی پیش‌بینی‌شده ۱۸ تا ۲۶ ساله‌اند.
۳. مخاطبان «کتاب اندیشه» برای عبور کرده از تحصیلات مقطع کارشناسی و با سن پیش‌بینی‌شده کمتر از ۲۸ ساله‌اند.

۴. مخاطبان «کتاب طلبه» جوانانی هستند که سال‌های نخست و سطوح میانی علوم حوزوی را می‌گذرانند.

کتاب پیش رو از آثار سطح اندیشه این مرکز است. این مرکز ضمن قدردانی از آقای دکتر محسن سیفی برای انجام این اثر تلاش مجدانه

نسل جوان کشور، به‌عنوان نهادی علمی - پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد. این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

مدیر گروه ادب و هنر، آقای محمدحسن شاهنگی و همکاری ارزیابان گرامی، آقایان دکتر محمدحسین باقری و دکتر جمال شهربافی را ارج نهاده، صمیمانه در انتظار نقدها و پیشنهادهای خوانندگان تیزبین نشسته است.

مرکز پژوهش‌های جوان

www.ketab.ir